

ВІШНЯ Остап (справж. — Губенко Павло Михайлович; 01(13). 11. 1889, х. Чечва Зіньків. пов. Полтав. губ., нині с. Грунь Сумської обл. — 28. 09. 1956, Київ) — письменник-сатирик, гуморист. Чоловік [В. Маслюченко-Губенко](#), брат [К. Губенка](#), [В. Чечвянського](#). Закінчив Київську військово-фельдшерську школу (1907). Фельдшерував у лікарні Південно-західній залізниці в Києві.

Друкуватися під псевд. П. Грунський почав 1919 в українській пресі в Кам'янці-Подільському; від 1921 — під псевд. Остап Вишня в харківській періодиці: г. «Вісті ВУЦВК» (до співпраці в газеті В. залучив її ред. В. Блакитний, завдяки своєму авторитетові витягнувши його з підвалів ВУЧК), «Селянська правда», ж. «УЖ» («Універсальний журнал»), «Червоний перець» (з дня його заснування, 1927), «Літературний ярмарок», «Пролітфронт». Надруковані збірки фейлетонів і гуморесок присвячено переважно проблемам сільського життя, зокрема господарювання, побуту, культури, освіти тощо. Гостро виступав за гідне місце в суспільній, державній практиці української мови, української культури, картав російський великодержавний шовінізм, а водночас і українське хуторянство, висвітлював успіхи і прорахунки українізації. Художньо відкриває нові для української гумористики теми й мотиви, опановує жанр політичної сатири («портрети» А. Денікіна, П. Скоропадського, Б. Муссоліні та ін.). Віддає данину «антирелігійній» та «антикуркульській» темам; водночас засобами гумористичного шаржу, доброзичливого жарту змальовує портрети популярних у 20-і рр. письменників, артистів створюваних тоді театрів, майстрів живопису, кіно (Микола Хвильовий, Г. Косинка, С. Пилипенко, Г. Юра, Б. Романицький, А. Петрицький, О. Довженко та ін.); але часом буває і

в'їдливий («рецензія» на М. Семенка). Незвичайну популярність В. засвідчують тиражі його видань у 20-і рр.; 23 його книги витримали 42 видання; загальний наклад творів Остапа Вишні поступився тільки тиражеві творів Шевченка.

Однак від кін. 20-х та на поч. 30-х рр. починається шалене цькування письменника з боку офіціозу; його називають контрреволюціонером і фашистом. Наприкінці 1933 Остапа Вишню заарештовують і наступного року висилають до сталінських таборів на Північ, в Комі АРСР. Звільнений 1943.

Від 1944 мешкає в Києві, повертається до праці в сатирико-гумористичному жанрі, видає нові збірки. У ці роки завершує великий цикл розпочатих ще до арешту «Мисливських усмішок» — творів про щедротне багатство й красу лісів, річок і озер, про людину та її спілкування з чарівним світом української природи. Низка творів цього часу з життя колгоспного села, також на теми зарубіжної дійсності, ідеологічного протистояння 2-х політичних систем, витримані в дусі офіційних партійно-державних настанов, зокрема памфлети проти «українських буржуазних націоналістів» мають вочевидь замовлений характер. Однак талант письменника допомагав йому виходити за межі стереотипів і тоді, коли об'єктами його сатири ставали офіційно «рекомендовані» для радянської літератури персонажі: «бюрократи», «хапуги», «окозамилувачі», «браконьєри», «затискувачі критики», «спекулянти», «підлабузники» (з реєстру «тричі проклятих друзів», який склав собі Остап Вишня). Виступав у жанрі оповідання («Ярмарок», «Село згадує» та ін.), гумористичні оповідання та усмішки для дітей, гумористичного нарису («У Макара Онисимовича Посмітного» та ін.); працював у галузі художнього перекладу (з М. Гоголя, А. Чехова, О. Сухово-Кобиліна, Я. Гашека, Б. Нушича, Марка Твена, О'Генрі та ін.). Твори письменника перекладено мовами народів СРСР, зарубіжних країн.

Основні твори

Вишневі усмішки. О., 1927; Усмішки. Т. 1-4. Х., 1928; Привіт! Привіт! Фейлетони 1919-1955 років; Твори. Т. 1-2. К., 1956; Твори. Т. 1-7. К., 1963-65; Усмішки, фейлетони, гуморески. Т. 1-4. К., 1988-89; збірки — Вишневі усмішки (сільські). Х.; К., 1924; Кому веселе, а кому й сумне. Х., 1924; Ану, хлопці, не піддайся! Х., 1924; Вишневі усмішки кримські. Х., 1925; Лицем до села. Х., 1926; Вишневі усмішки кооперативні. Х., 1927; Українізуємось. Х., 1927; Чухраїнці. Х., 1928; Вишневі усмішки закордонні. Х., 1930; Зенітка. К., 1947; Весна-красна. К., 1949; А народ війни не хоче. К., 1952; Великі

ростіть. К., 1955; Усмішки. К., 2001.

Рекомендована література

1. Осипів М. Мова фейлетонів О. Вишні // ЧШ. 1928. № 9–10;
2. Полторацький О. Що таке Остап Вишня? // Нова генерація. 1930. № 2;
3. Бурляй Ю. Народний письменник // РЛ. 1957. № 5;
4. Гончарова І. С., Дорошенко В. О., Шапіро Е. М. Остап Вишня: Бібліогр. покажч. Х., 1959;
5. Рильський М. Остап Вишня // Твори. Т. 9. К., 1962;
6. Живий Остап Вишня // Зб. спогадів про письменника. К., 1966;
7. Про Остапа Вишню: Спогади. К., 1989;
8. Зуб І. Остап Вишня. Риси творчої індивідуальності. К., 1991.

І. В. Зуб

Бібліографічний опис:

Вишня Остап / І. В. Зуб // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2005. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-34331>. – Останнє поновлення : 2025.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).